

Socialnämndens redovisning av uppdrag avseende arbetsformer för sysselsättning för invånare med missbruks-, beroende- och psykiatrisk problematik, Dnr 00212/2017

Beskrivning av ärendet

Redovisning av uppdrag (från kommunfullmäktige den 13-14 juni 2017 § 93) att i samverkan med Arbetsmarknadsförvaltningen och Region Skåne ta fram förslag på arbetsformer för sysselsättning för invånare med missbruks-, beroende- och psykiatrisk problematik.

I denna utredning ligger fokus på förslag kring att skapa sysselsättning och meningsfull aktivitet för personer med missbruk, beroende eller psykiatrisk problematik. De åtgärder som föreslås gällande att skapa trygghet i det offentliga rummet behandlas i ärendet med socialnämndens diarienummer 80/2019.

Socialförvaltningens utredning

Uppdraget består i att identifiera metoder och arbetssätt för hur invånare som står längst ifrån arbetsmarknaden ska integreras i sysselsättning och arbetsliv i Helsingborg.

Helsingborg arbetar framgångsrikt och med forskningsstöd bland annat genom Bostad först för att arbeta med invånarens bostadsproblematik. När människor med missbruks-, beroende-, och psykiatrisk problematik får rätt stöd kopplat till en bostad ökar kvarboendet och möjligheterna att ta itu med sina sociala problem betydligt. Det finns idag inga färdiga metoder för hur invånare som står längst ifrån arbetsmarknaden ska integreras i sysselsättning och arbetsliv i Helsingborg. Gränsen mellan sysselsättning och behandling är inte alltid självklar, därför krävs även samverkan med Region Skåne.

Stadens utmaning - meningsfull sysselsättning för alla

Inom stadens bostadssociala insatser bor idag många personer med psykisk ohälsa och missbruksproblematik i egna lägenheter och personer som tidigare var långvarigt hemlösa bor idag framgångsrikt i trygga boenden. För individen har detta inneburit förbättrad fysisk- och psykisk hälsa och i många fall minskad konsumtion av alkohol/narkotika. Både lokal uppföljning av Bostad Först och internationell forskning visar att sysselsättning och en meningsfull vardag är av högsta vikt för fortsatt positiv utveckling hos individen.

Målgruppernas behov

Ett arbete utgör en stor del av människors identitet, det ger status och sociala kontakter. Att ha ett arbete eller en sysselsättning är därför en viktig del i rehabiliteringen. Det bör nämnas att inte alla har möjlighet eller motivation till att förändra sin livssituation vad avser just sysselsättning. Flera av de individer som samlas i den offentliga miljön är äldre och uppstår sjukersättning från Försäkringskassan.

Det finns en utmaning med den yngre målgruppen där risk finns för ökat utanförskap. Förebyggande och åtgärdande insatser blir här viktigt för att förhindra nyrekrytering och möta individers behov i tidigt skede.

Sammanfattning av våra dialoger

Under arbetets gång har intervjuer skett med personer som uppehåller sig i city och personer som har kontakt med socialförvaltningen på grund av missbruk och/eller psykisk ohälsa samt målgruppen i innovationsgruppen på Hela människan – RIA.

Invånarna efterlyser någon form av sammanhang bortom missbruket. När man lämnar missbruket är det viktigt att kunna ersätta detta med någonting meningsfullt och stöd behövs för att kunna göra denna resa. För någon som levat stora delar av sitt liv i någon form av utanförskap handlar det både om att bli fri från missbruket och skapa förutsättningar för ett självständigt liv. Det finns flera utmaningar för dessa målgrupper att komma ut i någon form av meningsfull aktivitet, sysselsättning och att närma sig arbetsmarknaden. Relevant stöd i nära samarbete med invånaren är av största vikt. Det är svårt att generalisera och det finns idag ingen strikt linje mellan psykisk ohälsa och missbruk. Många med psykisk ohälsa självmedicinerar vilket gör att gruppen med samsjuklighet har ökat. Fontänhuset och Aktivitetshuset Karpen representerar trygghet och sammanhang där människor har liknande problematik och där man kan vara social utifrån sina förutsättningar. Sedan samlokaliseringen av hantverkshuset och sysselsättningen till Aktivitetshuset Karpen ses en ökad efterfrågan från stadens invånare. Utöver detta ses ett behov av en träffpunkt för att kunna möta behovet av social samvaro.

En utmaning med verksamheter som bedriver social samvaro, sysselsättning och strukturerade aktiviteter kan vara att det finns en inlåsnings effekt där det är svårt för deltagare att komma vidare till mer arbetsinriktade insatser. Socialförvaltningen har återupptagit arbetet med IPS småskaligt genom Karpen för målgruppen socialpsykiatri och behovet ses även för målgruppen missbruk/beroende.

Sysselsättning, social rehabilitering och arbetsinriktade insatser

Staden har ansvar för social rehabilitering, ett begrepp som inte är enhetligt definierat och som sträcker sig från olika sorters sysselsättning och meningsfull aktivitet till mer arbetsinriktade insatser. Socialförvaltningen driver idag Karpen för invånare med någon form av psykisk ohälsa. Denna verksamhet fyller en viktig funktion för individer som på grund av sin psykiska ohälsa inte har förutsättning att närma sig den öppna arbetsmarknaden eller studier.

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetar med att utifrån individens förutsättningar hitta rätt väg mot självförsörjning. Det saknas insatser riktade till invånare med ett aktivt missbruk både i förvaltningen och hos Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har ansvar för arbetslivsinriktade insatser för dem som står till arbetsmarknadens förfogande. Myndigheten ansvarar också för förstärkt stöd för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

Försäkringskassan har ansvar för att samordna rehabiliteringsinsatser för de vars arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och som är i behov av samordning av insatser.

IPS och SEd – Jobb först eller studier först

Individual Placement and Support (IPS) är en manual- och evidensbaserad metod för arbetsrehabilitering. Den är en vidareutveckling av Supported Employment (SE) och riktade sig från början till personer med allvarliga psykiska funktionsnedsättningar, men har i forskning även visat sig ha goda resultat för personer med missbruksproblematik. Grundtanken är att hjälpa individen att få ett lönearbete och att ge det stöd som krävs för att individen ska lyckas som arbetstagare. Målet är att hitta ett konkurrensutsatt arbete på den öppna arbetsmarknaden. Till skillnad från andra metoder för arbetsrehabilitering bedöms inte arbetsförmågan först. I stället poängteras vikten av att snabbt söka arbete och komma ut i arbetslivet. SEd har sitt ursprung i IPS och utgår från samma principer men med fokus på studier.

Föreningsliv som en arena för sysselsättning

En överenskommelse med principer för samverkan mellan föreningslivet och Helsingborgs stad färdigställdes under hösten 2018. Med denna som grund finns goda möjligheter för det offentliga och föreningslivet att förstärka varandra. Socialförvaltningen har nyligen skrivit avtal med Verdandi Helsingborg Söder samt Pingstkyrkan i Helsingborg för att starta lågtröskelverksamheterna Viljan och Corner i syfte att ge sysselsättning till personer med missbruk och beroende. Verksamheterna kommer att gå på redlighetsbegreppet. Syftet med verksamheten är att den enskilde individen, i kombination med andra stöd- och behandlingsinsatser, ska öka sina nyktra timmar. Målet med samverkan om sysselsättning är att den enskilda individen i framtiden ska kunna nå, få och behålla ett arbete och bli självförsörjande.

Förslag på åtgärder

- Att gemensamt motverka mellanrum och förstärka samarbetet runt individen

Både arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden har uppdrag och verksamhet som bidrar till att målgrupperna kan ta del av insatser som bidrar till ett drogfritt liv samt ett liv med högre grad av psykiskt välmående. Genom en ökad samverkan mellan nämnderna skapar vi bättre förutsättningar för gemensam utveckling av detta arbete. Med anledning av detta har socialnämnden och arbetsmarknadsnämnden för avsikt att under 2022 etablera ett arbets sätt där presidierna i de berörda förvaltningarna träffas löpande för att identifiera mellanrumsfrågor och gemensamt besluta om vägar framåt.

Under 2022 kommer förvaltningarna samverka kring arbetet med att förstärka det arbetslivs- inriktade arbetet kring individen baserad på Samordnad Individuell Plan (SIP). I arbetet med detta inkluderas också de statliga och regionala myndigheter som är relevanta och viktiga för individens planering mot arbete såsom Försäkringskassan, Region Skåne och Arbetsförmedlingen. Om individen har kontakt med andra förvaltningar omfattas även dessa i arbetet.

- Att se över möjligheterna kring stöd enligt metoden IPS

Målgrupperna är i behov av långsiktiga, nära och motiverande stödinsatser för att klara att bryta gamla mönster och bygga nya konstruktiva nätverk. IPS är den insats som förespråkas av forskningen och genom Socialstyrelsens rekommendationer och riktlinjer för arbetsintegration av personer med psykiatrisk-, och/eller missbruksproblematik. IPS kombineras gynnsamt med IPS-fritid och SEd. Dessa metoder bygger på den enskildes behov och förutsättningar.

Arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningen kommer att se över möjligheterna kring samverkan och utveckling av metoden IPS och SEd för personer med psykiatrisk- och/eller missbruksproblematik under 2022.

- Att utveckla och samverka kring metoden BIP/SKAPA

Arbetsmarknadsförvaltningen har tillsammans med socialförvaltningen, arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och regionen via primärvården beviljats FINSAM medel för att implementera och samverka kring BIP (Beskaeftigelses Indikators Projekt). Detta är ett danskt forskningsprojekt som har evidens kring faktorer som påverkar en individs möjligheter att komma ut i arbete. Under 2022 kommer denna metod och arbetssätt att implementeras i hela arbetsmarknadsförvaltningen och i vissa delar inom socialförvaltningen. Utvärdering kommer att ske kontinuerligt samt planering för fortsatt arbete även efter projektidens gång.

- Att utveckla samverkan med föreningslivet och andra sociala aktörer

Genom att vidare utveckla samverkan med föreningslivet med utgångspunkt i att skapa meningsfulla aktiviteter ges invånare möjlighet till meningsfullhet, nya nätverk och sammanhang.

- Att utveckla och se över möjligheter gällande Jobb Först

Socialförvaltningen vill under 2022 undersöka möjligheten att utveckla konceptet Jobb först. Genom dialog med företag i staden vill förvaltningen se vad dessa behöver för att erbjuda arbeten på den öppna arbetsmarknaden till personer som stått långt ifrån denna länge och som har en pågående missbruks och beroendeproblematik. Förvaltningen vill undersöka möjligheterna till samverkan för att öka möjligheter för denna målgrupp att få ett arbete och på så vis hitta meningsfullhet och motivation till att öka antalet nyktra timmar.

Emelie Erixon
Socialdirektör

Jessica Nordenvall
Verksamhetschef
Verksamhet Vuxen